

Тема 6. Основи цивільного права України

Мета заняття: формування уявлень про цивільне право як галузь національного права, засвоєння знань про склад цивільних правовідносин, правочини, зобов'язальне право та договірні відносини, оволодіння змістом навчальної програми на конкретних прикладах з практики повсякденного життя.

Питання для обговорення:

- 1 Поняття, предмет, метод, функції і джерела цивільного права України.
- 2 Поняття, склад, види та особливості цивільних правовідносин. Юридичні факти в цивільному праві.
- 3 Суб'єкти, об'єкти та зміст цивільних правовідносин.
- 4 Правочини та їх види. Зобов'язальне право та договірні відносини.
- 5 Спадкове право.

Основні терміни і поняття

Фізична особа, юридична особа, правоздатність, дієздатність, деліктоздатність, речі, майно, цінні папери, право чин, власність, договір, угода, зобов'язання, кредитор, боржник, штраф, пеня, неустойка, гарантія, застава, при тримання, завдаток, спадкування, спадкодавець, спадкоємець, заповіт, черга спадкування.

Методичні вказівки

Перше питання практичного заняття дозволяє з'ясувати, які суспільні відносини регулюються цивільним правом, розкрити поняття, предмет, метод, функції і особливості цивільного права України як галузі. Далі необхідно зосередитись на джерелах цивільного права, окремо зупинившись на загальній характеристиці змісту та структури Цивільного кодексу України.

Вивчаючи друге питання включає висвітлення поняття цивільних правовідносин, їх елементів та структурних особливостей. На завершення питання, з'ясовуючи підстави виникнення цивільних прав і обов'язків потрібно зосередитись на характеристиці юридичних фактів.

Вивчаючи третє питання рекомендується сформулювати поняття суб'єктів цивільних правовідносин: розкрити категорію правосуб'єктності як їх основної характеристики, показати її співвідношення з цивільною правоздатністю, дієздатністю та деліктоздатністю, далі слід охарактеризувати поняття, зміст та види суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, показати склад учасників (суб'єктів) цивільних правовідносин, окресливши поняття цивільної правоздатності і дієздатності; зазначити, що може бути об'єктами цивільних правовідносин, приділити увагу їх змісту.

Щодо питання про правочини, то тут у першу чергу необхідно виходити з того, що це є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Необхідно також зазначити ознаки, підстави їх

класифікації та вказати види, умови дійсності та недійсності, сторони, зміст, і форму правочинів. Четверте питання передбачає також необхідність приділити увагу поняттю зобов'язального права як підгалузі цивільного права і видам цивільно-правових зобов'язань, після чого зосередитись на договірних зобов'язаннях і характеристиці різновидів цивільно-правових договорів (купівлі-продажу, міни, поставки, дарування, найму, з надання послуг (перевезення, зберігання тощо), кредитно-розрахункові договори та ін.).

Останнє питання заняття присвячене з'ясуванню поняття спадкового права, видів спадкування, складу, часу і місця відкриття спадщини, правам спадкоємців та особливостям реалізації права на спадщину.

Практичні завдання:

1. Внесіть до термінологічного словника ключові терміни і поняття.
2. Складіть схему «Види права власності».
3. Заповніть таблицю:

Види договору	Зміст договору
Договір купівлі-продажу	
Договір поставки	
Договір дарування	
Договір найму	
Договір лізингу	
Договір підряду	
Договір збереження	
Договір страхування	

4. Розв'яжіть задачу.

Житель с. Полтавка гр. Сахно заповідав один земельний пай і трактор старшому синові Степану, а інший земельний пай і комбайн молодшому синові Василю. Після прийняття спадщини Степан почав вимагати у Василя віддати йому жатку і колеса від комбайна для зрівняння часток спадщини, на що отримав відмову. Василь на це згоди не дав, пояснивши, що комбайн при цьому буде не укомплектований суттєво втратить свою вартість. Степан звернувся щодо цього питання до суду. Яке рішення має прийняти суд?

5. Визначте правильний варіант відповіді.

1. Цивільне право являє собою сукупність норм права, які регулюють:

А) суспільні відносини між державою та фізичною особою з приводу застосування щодо останньої несправних заходів правового реагування за вчинення дій з ознаками злочину;

Б) суспільні відносини в сфері управління;

В) сукупність правових норм, що регулюють способи захисту цивільних прав;

Г) майнові та особисті немайнові відносини;

Д) сукупність правових норм, що регулюють порядок порушення, розгляду і вирішення судом цивільних справ, а також перегляду судових рішень, тобто правосуддя по цивільних справах, а також порядок примусового виконання судових постанов (рішень, ухвал).

2. Особливостями методу цивільно-правового регулювання є:

А) субординація;

Б) ініціативності сторін;

В) імперативність;

Г) юридична рівність суб'єктів;

Д) диспозитивність.

3. Обмеження особи в дієздатності відбувається за рішенням:

А) органів поліції;

Б) органів місцевої адміністрації;

В) органів суду;

Г) органів прокуратури;

Д) органів опіки та піклування.

4. Повний обсяг дієздатність у громадян виникає з:

А) 16 років;

Б) 17 років;

В) 14 років;

Г) 18 років;

Д) 15 років.

5. Дієздатність громадян визначається як:

А) здатність нести матеріальну відповідальність;

Б) здатність мати цивільні права;

В) здатність мати цивільні права та обов'язки;

- Г) здатність своїми діями набувати цивільних прав та обов'язків;
- Д) здатність утримувати себе.

6. Правоздатність громадян виникає з моменту:

- А) досягнення 14 років;
- Б) досягнення 18 років;
- В) зачаття;
- Г) народження;
- Д) отримання посвідчення особи.

7. Визначте, основу чого складає цивільне право?

- А) управлінської діяльності держави;
- Б) приватного права України;
- В) бюджетного процесу;
- Г) податкових відносин;
- Д) публічного права України.

8. Цивільна правоздатність громадян - це:

- А) здатність нести юридичні обов'язки у галузі державного управління;
- Б) здатність реалізовувати цивільні права та обов'язки;
- В) здатність мати цивільні права та обов'язки;
- Г) здатність виступати позивачем або відповідачем в суді;
- Д) здатність нести цивільну відповідальність.

9. Якому поняттю відповідає наступна дефініція: “Громадянин, який внаслідок душевної хвороби або недоумства не може розуміти значення своїх дій або керувати ними”?

- А) неделіктоздатний;
- Б) непрацездатний;
- В) недієздатний;
- Г) обмежено дієздатний;
- Д) тимчасово недієздатний.

10. Визнання громадянина безвісно відсутнім однією з підстав має:

- А) показання свідків;
- Б) зникнення при обставинах, які загрожували смертю;
- В) відсутність відомостей про місце його перебування протягом одного року;
- Г) отримання відомостей про його смерть;
- Д) відсутність його за місцем проживання протягом 3 днів.

? Контрольні питання:

1. Дайте загальну характеристику цивільного права.
2. Визначте поняття, предмет, систему цивільного права.
3. Дайте загальну характеристику джерел цивільного права. Вкажіть структуру Цивільного кодексу України.
4. Охарактеризуйте суб'єкти і об'єкти цивільних правовідносин.
5. Визначте поняття цивільної правоздатності і дієздатності.
6. Дайте визначення понять фізична особа та юридична особа.
7. Назвіть і схарактеризуйте особисті немайнові права громадян.
8. Визначте поняття, ознаки та види юридичних осіб.
9. Який порядок виникнення та припинення діяльності юридичних осіб в Україні?
10. Дайте загальну характеристику зобов'язального права.
11. Назвіть способи забезпечення зобов'язальних договорів.
12. Які форми і види цивільно-правових договорів ви знаєте?
13. У чому полягає цивільно-правова відповідальність?
14. Розкрийте поняття спадкування за законом та за заповітом.
15. Поясніть зміст понять власність і право власності.
16. Які форми власності існують в Україні?